

УДК 336.717.8

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ: ЗМІСТ І ЗНАЧЕННЯ

Хоружий Сергій Гаврилович,
кандидат економічних наук,
докторант ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: shoruz@ukr.net

Анотація. Регуляторні прогалини в законодавстві як на рівні окремих країн, так і різниця категоріально-понятійного апарату, що застосовується в різних країнах, дозволяє фінансовим установам використовувати регуляторний і податковий арбітраж. Досліджено основні поняття діяльності фінансових установ, уточнено зміст і значення категоріально-понятійного апарату – «фінансова установа», «фінансовий посередник», «фінансовий актив», «фінансова послуга» з метою їх законодавчої уніфікації.

Ключові слова: фінансова послуга, фінансовий посередник, ринки фінансових послуг, фінансові установи, фінансовий актив.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 0; бібл.: 17.

BASIC CONCEPTS OF FINANCIAL INSTITUTIONS, CONTENT AND VALUE

Khoruzhyi Serhii,
Ph. D. in Economics,
Doctoral Candidate of SHEI «Banking University»
e-mail: shoruz@ukr.net

Abstract. Regulatory gaps in the legislation, both at the country level and the difference categorial-conceptual apparatus that is used in different countries allows financial institutions to use the regulatory and tax arbitrage In the article the basic concepts of financial institutions, clarified the content and significance of categorial-conceptual apparatus – “financial institution”, “financial intermediary”, “financial assets”, “financial service” to their legal unification. This will bring clarity to the understanding of these subjects and objects of financial marketand eliminate the possibility of abuse by financial institutions.

Keywords: financial services, financial intermediary, financial services markets, financial institutions, financial asset.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0; bibl.: 17.

ОСНОВНЫЕ ПОНЯТИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ФИНАНСОВЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ: СОДЕРЖАНИЕ И ЗНАЧЕНИЕ

Хоружий Сергей Гаврилович,
кандидат экономических наук,
докторант ГВУЗ «Университет банковского дела»
e-mail: shoruz@ukr.net

Аннотация. Регуляторные пробелы в законодательстве как на уровне отдельных стран, так и разница категориально-понятийного аппарата, применяемого в различных странах, позволяет финансовым учреждениям использовать регуляторный и налоговый арбитраж. Исследованы основные понятия деятельности финансовых учреждений, уточнено содержание и значение категориально-понятийного аппарата – «финансовое учреждение», «финансовый посредник», «финансовый актив», «финансовая услуга» с целью их законодательной унификации.

Ключевые слова: финансовая услуга, финансовый посредник, рынки финансовых услуг, финансовые учреждения, финансовый актив.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 0; библи.: 17.

Вступ. Ускладнення форм і способів розміщення капіталу зумовило виникнення нових видів діяльності, а також понятійного апарату «фінансовий посередник», «фінансові інститути», «фінансові установи», «фінансові послуги». Результати аналізу наукових трактувань зазначених вище дефініцій дозволяють констатувати доцільність їх удосконалення, оскільки не віднайдено узагальненого визначення цих понять. Регуляторні прогалини у законодавстві як на рівні окремих країн, так і різниця категоріально-понятійного апарату, що застосовується в різних країнах, дозволяє фінансовим установам використовувати регуляторний та податковий арбітраж [1; 2]. Можливість таких зловживань допускається через недосконалість понятійного апарату. Це актуалізує необхідність проведення подальших наукових досліджень з метою оптимізації дефініцій щодо діяльності фінансових установ.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Глобалізаційні та інтеграційні процеси, як об'єктивна реальність сучасних світових господарських процесів, забезпечили відкритість функціонування економік різних країн і сприяли налагодженню тісних економічних стосунків між ними. Унаслідок цих процесів збільшилася кількість фінансових інститутів (financial institution) і посилилася їхня роль в економічних реформах, швидкими темпами впроваджені нові фінансові інструменти і фінансові методи залучення й використання фінансових ресурсів.

Завдяки дерегулюванню кордони між різними типами фінансових установ розпливаються. Дослідження динаміки частки різних фінансових установ у загальному обсязі фінансових активів у США показує, що частка таких традиційних фінансових посередників (банки, ощадні інститути та страхові компанії) зменшилася з 90 (1945 року) до 45% (2007 року), натомість частка нових фінансових установ таких, як інвестиційні, пенсійні фонди тощо, збільшилася з 10 до 55% відповідно [3].

Для з'ясування характерних ознак фінансових установ і специфіки їхньої діяльності важливо проаналізувати результати досліджень.

До формування і розвитку понять «фінансова установа» і «фінансовий посередник» доклали зусиль провідні вчені-економісти, серед яких: Р. Г. Габбард, Е. Дж. Долан, Д. С. Кидуелл, Д. У. Блекуелл, К. Д. Кемпбелл, З. Боди, Р. Мертон, Р. В. Колб, Р. Л. Петерсон, Р. Дж. Родрігес, Ф. С. Мишкін, В. В. Корнеєв, В. П. Унінець-Ходаківська, О. І. Костюкевич, В. М. Федосов, В. В. Зимовець, В. М. Гарашук, О. В. Дзюблук, С. М. Еш, Б. С. Івасів, С. В. Міщенко, С. В. Науменкова, Б. Л. Луців, А. М. Мороз, М. І. Савлук, С. В. Черкасова, В. М. Шелудько, І. О. Школьник та ін.

У наукових працях зазначено різне тлумачення змісту і суті категорій «фінансова установа» чи «фінансовий посередник» (Financial intermediary). Не віднайдено однозначного визначення цих понять і чинних нормативно-правових актів, що призводить до різного трактування і вносить плутанину в розуміння суті зазначених суб'єктів фінансового ринку.

Результати дослідження. Дослідники по-різному не тільки трактують сутність фінансових посередни-

ків, а також виокремлюють схожі функції таких установ, однак називають їх по-різному (фірми, спеціалізовані інститути, фінансові інститути, спеціалізовані професійні оператори фінансового ринку, інвестиційно-кредитні фінансові інститути, депозитні інститути та інвестиційні посередники, кредитно-інвестиційні установи тощо).

У процесі дослідження іноземними і вітчизняними науковцями фінансові установи та / або фінансові посередники визначаються через їхнє класифікування: банківські і небанківські фінансові посередники; депозитні і недепозитні установи; банки, небанківські кредитні установи, небанківські фінансові установи тощо.

Міжнародний валютний фонд визначає поняття «фінансові корпорації», якими є центральний банк, інші депозитні корпорації та інші фінансові корпорації, що відокремлюються від нефінансових корпорацій.

Фінансові інститути, щодо яких Європейським центральним банком (ЄЦБ) здійснюється нагляд, класифікуються на чотири групи установ: грошові фінансові інститути (Monetary financial institutions-MFIs) та колективних інвестицій (money market funds MMFs); інвестиційні фонди (Investment funds-IFs); фінансово-інвестиційні корпорації (Financial vehicle corporations-FVCs); постачальники послуг із проведення платежів (Payment statistics relevant institutions – PSRLs).

Зазначене вище різноманіття визначень поняття «фінансовий посередник» та / або «фінансова установа» доводить відсутність єдиних узагальнених визначень для цих понять.

В. Корнеєв розкриває сутність фінансового посередництва як професійної діяльності банківських і небанківських фінансових установ, спрямованої на задоволення економічних потреб клієнтів шляхом надання їм відповідних фінансових послуг [4].

У наукових дослідженнях фінансові установи трактуються як фірми чи господарські суб'єкти, класифікація яких відбувається або через фінансові послуги, які вони надають, або через активи, з якими вони здійснюють діяльність [5].

Порівнюючи наукові трактування понять «фінансові установи», «фінансовий посередник», можливо констатувати схожість між ними, оскільки і фінансові установи, і фінансові посередники здійснюють певну діяльність із надання споживачам фінансових послуг.

Поняття «фінансові послуги» (Financial services) було запроваджено на початку 1980-х років у Сполучених Штатах. У Німеччині це поняття було введено 1987-го для забезпечення економічно функціонального визначення діяльності банків. Фінансові послуги розглядалися як виконання одної або декількох фінансових функцій.

Згодом у Додатку щодо фінансових послуг до Генеральної угоди про торгівлю послугами [6] від 15.04.1994 було визначено, що «фінансовою послугою є будь-яка послуга фінансового характеру, яку пропонує постачальник фінансових послуг. Фінансові послуги включають усі страхові і пов'язані зі страхуванням, а також усі банківські та інші фінансові послуги (крім страхування)».

У травні 1999 року Європейська комісія представила План дій щодо фінансових послуг (Financial Services Action Plan, FSAP), що складався із 42 заходів зі створення єдиного функціонуючого фінансового ринку ЄС і розвитку фінансових послуг в ЄС. Після низки регламентуючих документів Європейської комісії поняття фінансових послуг введено в законодавчі акти країн – членів ЄС.

Необхідність осмислення і уточнення сутності економічної категорії поняття «послуга» знайшли своє відображення в дослідженнях вітчизняних і закордонних науковців, таких як: Г. А. Аванесова, О. М. Азарян, Л. С. Демідова, Ю. О. Коваленко, С. Н. Коробкова, Л. Б. Нюрнбергер, А. П. Румянцева, В. Л. Тамбовцева. Питання щодо сутності поняття «послуга» залишаються дискусійними, оскільки в науковій літературі відсутнє загальне визначення сутності, специфічних властивостей послуги. Існує чимало підходів до визначення сутності поняття «послуга».

Одні науковці дотримуються думки, що послуга є економічним благом [7, с. 661], інші вважають послугою діяльність [8, с. 25]. Оскільки поняття «економічне благо» є більш ширшим, на нашу думку, воно не дає можливості чітко розкрити сутність поняття «послуга». За міжнародним стандартом ISO 9004.2:1991 «Загальне керівництво якістю і елементи системи якості. Настанови щодо послуг»: «послуга – це результат безпосередньої взаємодії виконавця і споживача, а також власна діяльність виконавця із задоволення потреб споживача».

Відповідно до Цивільного кодексу України [9], за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається у процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором. Отже, послуги – діяльність одної особи на користь іншої особи і при наданні послуг продається не сам результат, а діяльність, яка до нього привела.

Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [10] установив визначення, що фінансова установа є юридичною особою, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку. При цьому цей закон визначає, що фінансовою послугою є операції з фінансовими активами, які здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Зазначений вище закон регламентує, що фінансові послуги надають фінансові установи, а також, якщо це прямо передбачено законом, фізичні особи – підприємці.

Ураховуючи результати нашого дослідження, наведені вище, доцільно констатувати, що законодавство

чітко окреслює сферу дії фінансового посередництва діяльністю з надання фінансових послуг. Виходячи із норм законодавства виключне право з надання фінансових послуг мають дві категорії осіб – фінансові установи як юридичні особи, і фізичні особи – підприємці, яким дозволено законом надавати фінансові послуги. Саме ці дві категорії осіб доцільно розглядати загалом як фінансових посередників. Водночас, якщо фінансова установа здійснює діяльність за рахунок інших осіб, цілком логічно називати таку установу фінансовим посередником. Однак у разі, коли фінансові установи здійснюють діяльність за власний рахунок, виникають доречні сумніви асоціювати таку діяльність посередництвом.

Б. Денисенко до ознак фінансових послуг відносить: «вчинення фактичних та / або юридичних дій з фінансовими активами» [11, с. 58], звертаючи увагу на тому, що такі дії спрямовані перш за все на задоволення інтересів споживачів фінансової послуги, а вже потім про можливих зацікавлених третіх осіб. Таке формулювання, на нашу думку, чіткіше визначає сторони, що беруть участь у наданні фінансових послуг, і має важливе значення в сенсі забезпечення захисту прав споживачів.

Виходячи з результатів дослідження поняття «послуга», ми запропонували у встановленні поняття «фінансова послуга» замість слова «операції», яке не має однозначного трактування, використовувати слово «діяльність», яке притаманне наданню послуг, із уточненням сторін, що беруть участь у наданні фінансових послуг, а саме:

фінансовою послугою є діяльність з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах споживачів та / або третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Зазначені вище результати дослідження дозволяють нам трактувати поняття «фінансова установа» як юридичну особу, яка відповідно до закону здійснює діяльність із надання однієї чи декількох фінансових послуг, а також із надання послуг, що пов'язані з наданням фінансових послуг, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку.

Критично важливим для цілей нашого дослідження є також розуміння поняття «фінансові активи», яке законодавством визначено як кошти, цінні папери, боргові зобов'язання і право вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів. Зазначене визначення досить обмежено описує інструменти, що можуть бути використані для фінансових послуг і трансформації інвестицій.

Міжнародні стандарти фінансової звітності МСФЗ 32 і 39 визначають поняття «фінансовий інструмент», зокрема, як «будь-який контракт, який приводить до появи фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструменту власного капіталу в іншого суб'єкта» [12]. Фінансові активи в системі національних рахунків класифікуються в семи основних категоріях: золото і спеціальні права

запозичення (СПЗ); готівка і депозити; цінні папери, крім акцій; позики; акції та інший акціонерний капітал; страхові технічні резерви; інші рахунки до одержання або до оплати.

У наукових дослідженнях віднайдено різні способи класифікації фінансових інструментів: за видами фінансових ринків, за періодом обігу, за характером фінансових зобов'язань, за гарантованістю рівня доходності, за рівнем ризику тощо. При цьому надається перелік таких фінансових активів.

Зазначені вище визначення поняття «фінансові активи» не збігаються з їхнім визначенням у Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». При цьому важливо зауважити, що поняття «кошти», застосоване у визначенні поняття «фінансові активи», визначено в Законі України «Про банки і банківську діяльність», а саме: кошти – гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент. Натомість поняття «гроші (грошові кошти)» установлене статтею 192 Цивільного кодексу України. Поняття «цінні папери» визначається у ст. 194 Цивільного кодексу України та у статті 3 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок». Дефініція «боргове зобов'язання» у Бюджетному кодексі трактується як зобов'язання позичальника перед кредитором за кредитом (позикою), що виникає внаслідок випуску і розміщення боргових цінних паперів та / або укладення кредитних договорів. Щодо поняття «право вимоги боргу» законодавство оперує зазначеним поняттям при регулюванні договору факторингу (стаття 1077 Цивільного кодексу України).

За результатами аналізу легальної дефініції «фінансові активи» також слід зазначити доцільність застосування при визначенні цього поняття таких визнаних у світі фінансових активів, як іноземна валюта (стаття 192 Цивільного кодексу України), банківські метали (Закон України «Про банки і банківську діяльність») і деривативи (Податковий кодекс України [13]).

У 1997 році було ухвалено Міжнародний стандарт ISO 10962 – Класифікація фінансових інструментів (далі – «CFI») [14]. А вже 1999-го Україна визнала цей стандарт і планувала його імплементацію, але зробила це частково. Розроблення цього стандарту було обумовлено широким застосуванням електронних систем торгівлі цінними паперами, активізацією інформаційного обміну і міжнародних операцій з ними, глобалізацією фінансових ринків і появою значної кількості нових фінансових інструментів із різними характеристиками. Система стандарту CFI складається із набору кодів, перший з яких визначає види фінансових інструментів. Стандарт CFI класифікує види фінансових інструментів – акціонерний капітал, боргові зобов'язання, права, опціони, ф'ючерси тощо. Водночас Стандартом CFI не передбачені інструменти, що мають місце в Україні, такі як векселі, заставні, товаророзпорядчі цінні папери, оскільки їх неможливо класифікувати як інструментарій для ринкових публічних операцій.

Директива 2014/65/EU про ринки фінансових інструментів установила режим комплексного регулювання питань виконання договорів щодо фінансових інструментів [15]. Директива 2014/65/EU класифікує

види фінансових інструментів, які можуть бути предметами інвестиційних послуг, і відносить такі інструменти, як цінні папери, інструменти грошового ринку, фінансові контракти щодо різниці, опціони, ф'ючерси, свопи, форвардні процентні угоди та будь-які інші деривативні контракти.

Можливо стверджувати, що цінні папери є лише частиною фінансових інструментів. Важливо зауважити, що цінні папери і фінансові інструменти не є синонімами, оскільки цінні папери є фінансовими інструментами, а фінансові інструменти не обов'язково є цінними паперами.

Зазначені вище результати дослідження дозволяють нам удосконалити визначення поняття «фінансові активи» як гроші, іноземна валюта, банківські метали, фінансові інструменти (цінні папери, деривативи), боргові зобов'язання та право вимоги боргу, що не віднесені до фінансових інструментів.

Розглянутий вище аналіз наукових доробок зарубіжних і вітчизняних науковців щодо поняття «фінансова установа» дозволяє нам констатувати, що у процесі класифікації фінансових установ як суб'єктів регулювання і нагляду науковці або наводять перелік фінансових установ [16], який формується на основі сталих або встановлених законодавством назв, або узагальнюють групи фінансових установ, визначаючи класифікацію відповідно до видів фінансової установи – банківські та небанківські фінансові установи, або депозитні і недепозитні корпорації тощо.

У Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» також установлено перелік фінансових установ, до якого віднесено банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг чи послуг, пов'язаних із наданням фінансових послуг. Зазначений перелік фінансових установ має певні переваги, оскільки визначає осіб, діяльність яких цим законом регулюється. Доцільно погодитись, що зазначення такого переліку як у наукових дослідженнях, так і в законодавчій практиці відіграло свою позитивну роль. Такий підхід називають секторальним, або інституційним [17]. В умовах чітких кордонів між секторами діяльності фінансових установ такий підхід є обґрунтованим.

Розвиток індустрії фінансових послуг завдяки фінансовим і технологічним інноваціям суттєво змінюється, розмиваючи сталі раніше кордони. Наявність у цьому переліку «інших юридичних осіб» свідчить про відкритість переліку для включення нових установ у коло піднаглядних суб'єктів. Зазначені проблеми доцільно розглянути у подальших дослідженнях з метою не тільки визначити перелік суб'єктів, які надають фінансові послуги, скільки класифікувати такі послуги для конкретизації видів діяльності, що підлягають регулюванню і нагляду.

Висновки. За результатами проведеного дослідження основних понять діяльності фінансових установ:

- удосконалено визначення поняття «фінансові активи» як гроші, іноземна валюта, банківські

- метали, фінансові інструменти (цінні папери, деривативи), боргові зобов'язання та право вимоги боргу, що не віднесені до фінансових інструментів;
- удосконалено визначення поняття «фінансова послуга», яка є діяльністю з фінансовими активами, що здійснюється в інтересах споживачів та / або третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів;
 - удосконалено визначення поняття «фінансові установи», що є юридичними особами, які здійснюють діяльність із надання однієї чи декількох фінансових послуг, а також надають послуги, що пов'язані з наданням фінансових послуг.
- У подальших дослідженнях доцільно класифікувати фінансові послуги для конкретизації видів діяльності, що підлягають регулюванню і нагляду.

Список використаної літератури

1. Houston Joel F. Regulatory Arbitrage and International Bank Flows / Joel F. Houston, Chen Lin, Yue Ma // *The Journal of Finance*. – 2012. – Vol. 67, No. 5. – P. 1845–1895.
2. Karolyi George Andrew. Regulatory Arbitrage and Cross-Border Bank Acquisitions / George Andrew Karolyi, Alvaro G. Taboada // *The Journal of Finance Volume*. – 2015. – Vol. 70, Issue 6. – P. 2395–2450.
3. Wright Robert E. Financial Intermediaries [Електронний ресурс] / Robert E. Wright, Vincenzo Quadrini // *Money and Banking*. – Accessed July 24 2012. – Chapter 2, Section 5. – Режим доступу : http://catalog.flatworldknowledge.com/bookhub/reader/30?e=wright-ch11_s02.
4. Корнеєв В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку : монографія / В. В. Корнеєв. – Київ : Основа, 2007. – 192 с.
5. Rose, Peter S. *Financial institutions: understanding and managing financial services* / Peter S. Rose, James W. Kolari. – 5th ed. – Chicago, Ill : Irwin, – Irwin series in finance, 1995. – 766 p.
6. Генеральна угода про торгівлю послугами від 15.04.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_017.
7. Блэк Д. Экономика. Толковый словарь : англ.-рус. / Д. Блэк, А. В. Щедрин, И. М. Осадчая ; общ. ред. И. М. Осадчая. – Москва : ИНФРА-М: Весь Мир, 2000. – 830 с.
8. Хаксевер К. Управление и организация в сфере услуг. Теория и практика / К. Хаксевер, Б. Рендер, Р. Рассел, Р. Мердик. – СПб. : Питер, 2002. – 752 с.
9. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1465069469916916>.
10. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
11. Денисенко Б. Банківська послуга як цивільно-правова категорія / Б. Денисенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2008. – Вип. 79. – С. 55–58.
12. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_029.
13. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, 15–16, 17. – Ст. 112. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1434404679142524>.
14. ISO 10962 Securities and related financial instruments – Classification of Financial Instruments (CFI code), ISO, 2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euronext.com/fic/000/052/441/524419.pdf>.
15. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instrument [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3АОJ.L_.2014.173.01.0349.01.ENG.
16. Долан Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан, К. Д. Кэмпбелл, Р. Дж. Кэмпбелл ; пер. под общ. ред. В. В. Лукашевича. – Москва : Туран, 1996. – 448 с.
17. WTO Secretariat background paper on financial services S/C/W/72 [Електронний ресурс]. – 1998. – 35 p. – Режим доступу : http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/finance_e/finance_e.htm.

References

1. Houston, Joel F., Lin, Chen, & Ma, Yue. (2012). Regulatory Arbitrage and International Bank Flows. *The Journal of Finance*, 5 (67), P. 1845–1895.
2. Karolyi, George Andrew & Taboada, Alvaro G. (2015). Regulatory Arbitrage and Cross-Border Bank Acquisitions. *The Journal of Finance*, 6 (70), P. 2395–2450.
3. Wright, Robert E., & Quadrini, Vincenzo. (2012). Financial Intermediaries. *Money and Banking*. (Chapter 2, Section 5). Retrieved from http://catalog.flatworldknowledge.com/bookhub/reader/30?e=wright-ch11_s02.
4. Korneev, V. V. (2007). *Finansovi poserednyky yak instytuty rozvytku* [Financial intermediaries as development institutions]. Kyiv : Basis.

5. Rose, Peter S., & Kolari, James W. (1995). *Financial institutions: understanding and managing financial services*. (5th ed.). Chicago, III : Irwin, series in finance.
6. Heneralna uhoda pro torhivliu posluhamy vid 15.04.1994 r. [The General Agreement on Trade in Services from April 15, 1994]. (n. d.). zakon5.rada.gov.ua. Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_017.
7. Blek, D., Schedrin, A. V., & Osadchaya, I. M. (Eds.). (2000). *Ekonomika. Tolkovyy slovar: anglo-russkiy* [Economy. Explanatory Dictionary: English-Russian]. Moscow : INFRA-M: The whole World.
8. Haksever, K., Render, B., Rassel, R., & Merdik, R. (2002). *Upravlenie i organizatsiya v sfere uslug. Teoriya i praktika* [Management and Organization in the sphere of services. Theory and practice]. St. Petersburg : Piter.
9. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]. (2003). zakon3.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1465069469916916>.
10. Zakon Ukrainy «Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh» [The Law of Ukraine «On Financial Services and State Regulation of Financial Markets»]. (2002). zakon3.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
11. Denisenko, B. (2008). *Bankivska posluha yak tsyvilno-pravova katehoriia* [Banking service as a civil category]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Kyiv National Taras Shevchenko University*, 79, 55–58.
12. Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti [International Financial Reporting Standards]. (n. d.). zakon5.rada.gov.ua. Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_029.
13. Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. (2011). zakon4.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1434404679142524>.
14. ISO 10962 Securities and related financial instruments – Classification of Financial Instruments (CFI code), ISO 2001. (n. d.). www.euronext.com. Retrieved from <http://www.euronext.com/fic/000/052/441/524419.pdf>.
15. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instrument. (n. d.). eur-lex.europa.eu. Retrieved from http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2014.173.01.0349.01.ENG.
16. Dolan, E. J., Campbell, K. D., Campbell, R. J. (1996). *Dengi, bankovskoedelo i denejno-kreditnaya politika* [Money, banking and monetary – credit policy]. (V. V. Lukashevich, Trans). Moscow : Turan [in Russian].
17. WTO Secretariat background paper on financial services S/C/W/72. (1998). www.wto.org. Retrieved from http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/finance_e/finance_e.htm.